

Fattigdom.

Anders Nam var en ung dräng och en dräng som riktigt hette duga. I hela trakten fanns knapt en bättre arbetare än han, och wid hvarje allhelgon kunde han därför wara säker på att ha minst tio platser på förslag — det berodde sedan på honom själf hwilken han wille wälja.

Men det war icke allenast som arbetare han hade gjort sig så wälkänd, utan äfwen som människa war han omtyckt af alla och det isynnerhet af flickorna, hwilka menade, att Anders war den „grannaste gossen“ i hela socken.

Och Anders han tyckte också om flickorna, han — om alla flickor litet, men mest dock om en brunögd, kraftig tös, en piga från en af granngårdarne. Ja, han tyckte så mycket om henne, att han en wacker dag gjorde henne till sin hustru.

Att en ung man och en ung kvinna gifta sig, deruti ligger wäl ingenting så underligt, men att de göra det, utan att ha någonting att

leswa af, se det är då galet. Men så war just förhållandet med Anders Nam och hans hustru.

De hade icke så mycket som en stol engång att sätta sig på och ännu mindre någonting sådant, hwaruti man wanligtwis brukar placera stolar, nämligen boningshus. Därför måste de också båda två fortsätta med sina tjänster, den ena å ett, den andra å ett annat ställe — ett förhållande, som ingalunda är trefligt för ett nygift par.

Ett år härdade Anders ut med ett sådant lif, men då war det twärt slut också. — „Det må bära eller brista“, tänkte han, „men jag will ha min hustru på samma ställe, där jag är själf.“

Detta kunde dock icke gå för sig med mindre, än att han skaffade sig en stuga samt någonting att leswa af.

Anders hade två planer, och på den hade han redan länge gått och rufwat. Antingen skulle han bli torpare med „två dagar i wikan“ och swälta litet i hela sitt lif, eller också skulle han bli nybyggare och swälta duktigt i tio år, men därefter börja stå sig bra, ja, kanske bli rik.

Anders beslöt sig för att bli nybyggare. Han erhöll nämligen af en bonde på ganska förmanliga villkor ett lärr med en angränsande

swedjebacke att bebruka samt desutom en gammal höladan till boningshus. Höladan war dock sådan, att där wärkligen kunde bli en liten stuga af, ifall den något „diktades och reparerades.“

Och den, som kunde „dikta och reparera“, det war Anders. Från morgon till kväll, dag ut och dag in arbetade och bråkade han nu med den gamla höladan. War själf stockarne på sina kraftfulla skuldror, uppfatte dem den ena efter den andra, lade duktigt med mossa emellan, och en wacker dag hade han sin stuga „under taf“, som man säger.

Stor war den icke, ej häller wacker, men den hade dock en fördel framför andra stugor — i Anders' tycke nämligen — den war hans egen, riktigt hans egen. Och när den sedan blef färdig, riktigt färdig, med två fönster så stora hwardera som en H:sfors pigas toilettipegel — med en liten skorsten och en liten förstugukvist — då kände Anders' och hans hustrus förtjusning inga gränser.

„Se ändå, hwad man kan göra af ingenting!“ — sade Anders och slog armen om sin hustrus lif. — „Nu är det bara att börja arbeta med kärret och swedjebacken, så att wi få någonting att — äta.“

Men med kärrets och swedjebackens brukning gick det icke så lätt. Anders hade hittills, sålänge han arbetat med stugan, haft litet pengar, med hwilka han lefwat under tiden, men nu woro dessa slut. Han måste således här efter bredwid sin kärrodling äfwen arbeta för maten annorstädes, åtminstone sålänge kärret och swedjebacken ingenting aflastade. Han beräknade därför, att om han använde två dagar af weckan på sitt odlingsarbete, så kunde han på de öfriga fyra dagarna förtjena maten för sig och sin hustru. Det war också endast sommartiden han behöfde på det fättet dela sig; om wintern kunde han deremot helt egna sig åt förtjänstarbete, ty den tiden kunde naturligtwis inga odlingar wärkställas.

Den första dagen Anders begaf sig till sitt odlingsarbete med spaden och grästan i handen höll nästan på att redan bli hans sista. Han råkade nämligen stiga i ett s. k. „källöga“ och med den påföljd, att han sjönk i gytjan ända till armarne och otwifwelaktigt skulle förswunnit i „jordens inre“, såwida icke hustrun på hans rop skyndat till hjälp.

„Här måste gräswas ett stort utfallsdike, märker jag, annars blir det ingenting af hela kärret,“ — påstod Anders, sedan han wäl slup-
pit på det torra igen.

„Ja, nog tror jag, att här måste gräswas någonting dylikt, annars kan du ännu drunkna här,“ — svarade hustrun.

Ja, det war då säkert, att det skulle be-
höfwas ett utfallsdike, och återstod därför ingen-
ting annat för Anders, än att börja taga ihop
med saken. Han wille börja i det sanfaste
stället; kausste när alt gick omkring behöfde han
icke genomsträfwä hela kärret, utan endast
den delen.

Och så gräfde han dag för dag — stod
i wattenet jäms med knäna och lyfte den tunga
gyltjan på dikets kanter. Det andra arbetet
wille helt och hållet bli försummadt, ty Anders
war en sådan natur, att då han engång börjat
med någonting hade han swårt att sluta där-
med. Det war endast nöden och hans hustru,
som då och då kunde förmå honom att gå på
förtjänstarbete i byn. Han hade också desutom
börjat gräfta litet i swedjebacken, ty han wille
ha så mycket uppodladt af denna som till ett
litet potatisland.

På det sättet förgick tiden — somnaren,
hösten och wintern. Det blef åter sommar
och med den äfwen lujare utjigter för Anders.
Han hade om wären satt litet potatis i swedje-
backen samt den föregående hösten fått litet
råg i kärret, och nu wäntade han sig en god
skörd. — Men däraf blef intet . . . Frost
kom innan hösten och knep bort alltsammans,
och Anders måste med gränelse erkänna, att han
nu efter ett års tråget arbete och många mödor
icke kommit ett grand framåt såsom nybyggare.

Så gick det första året, och så gick det alt
framgent . . . Swedjebacken började wißt år
efter år aflasta litet mera, men kärret — däraf
blef ingenting. Och dock offrade Anders hwarje
ledig stund på det samma — på utfallsdiket, ty
alla sade, och han war äfwen själf fullkomligt
öfwerthygad därom, att skulle det engång bli or-
dentligt gräfdt, så skulle kärret riktigt bli en
gruswa, från hwilken den ena rika skörden efter
den andra kunde öfas. Men se det war just
knuten, att utfallsdiket aldrig wille bli färdigt.
När Anders hade gräft en hel dag och wid
kvällen såg bakom sig, föreföll det honom, som
om gräfningen försiggått för hundra år sedan,
så igenrasadt och igenfallet såg det ut. Och

hvad återstod då annat, än att åter börja ånyo. Engång måste det dock, när det mesta watten hunnit rinna undan, och jorden blifwit litet hårdare, bli färdigt, och då — hwilken härlig lön för alla mödor

En kväll — det war mera på hösttiden — finna wi Anders sittande på kanten af sitt utfallsdike. Att hans tanke dock icke rörde sig omkring diket, det kunde man lätt se, om man noga gaf aft på hans magra, färvade ansigte. Nej, han tänkte på helt annat — på den tid då han ännu war ung och en af traktens bästa arbetare . . . Ja, han hade varit en duglig arbetare, men hvad hade han nu uträttat med all sin duglighet med allt sitt arbete! 3 dag war det jämt tio år, sedan han första gången sänkte spaden i kärret, och dock hade han på dessa tio år icke hunnit fullborda ett utfallsdike engång . . . Han hade sagt till sig själf, då han började: i tio år får jag swälta, men där- efter börjar det gå bra, ja, kanske blir jag rik . . . Men huru såg det nu ut efter dessa tio år? — Jo, långt ifrån bra! 3 stugan satt hans förr så wackra hustru, blef och astärd af

ardete och nattwak, omgifwen af sex barn, och alla dessa hade knapt sitt dagliga bröd . . . Och huru hade han icke arbetat, trälät och hoppats dag från dag, år från år Huru hade han icke drömt om en liten, nätt, rödmålad stuga i stället för den gamla ladan — om wälklädda, friska barn, som med glädje i ansigtet skulle springa honom till mötes, då han hemkom från arbetet Men af allt detta hade intet gått i fullbordan Kanske hade det dock varit bättre, om han blifwit torpare med „två dagar i wikan“ . . . Ja, hvem wet . . . Att bryta bygd i ödemark är icke så lätt. Det går icke på en mansålder, det fordras flere. Arbetare efter arbetare skall stupa undan och bilda likfom en grund, ett underlag för de därpå följande . . . Men engång skall dock arbetet och ihärdigheten segra och — utfallsdiken bli grädda . . . Men allt detta förstod icke Anders. Han tyckte, att när man arbetar så, som han hade gjort, så bör man också wänta sig någon bättre lön därför, än han hade fått.

Han såg på molnen däruppe, hur de pil- snabt jagade hwarandra på den grå himlen — hur de små molnen öfwerflyglades, „förintades“ af de större, ehuru nog de små sträfwade lika

skynsamt, lika outtröttligt fram på sin färd . . . Och han stirrade och stirrade oafwändt i rymden, tills den ena tåren efter den andra började falla ned från hans bruna färvade kind Huu! . . . Han kände en sådan underlig kyla om sina fötter . . . Det var då icke så besynnerligt! Han hade ju i tio år nästan dagligen stått med fötterna i wattenet — där i färret . . . Det förbannade utfallsdiket . . . ! Ry-lan blef allt starkare och starkare. Ifrån fötterna smög den sig upp längs benen och så allt högre och högre . . . tills den nådde bröstet . . .

Hans hustru ropade på honom, men hon fick intet svar. Hon gick närmare, lade sin hand på hans skuldra och såg honom i ansigtet.

Han war — död

Den, som tror att hustrun stref till, kastade sig öfwer liket och utbröt i wild klagan, så misstager den sig fullkomligt. Nej, en dödblig blekhet, några framraktiga ryckningar kring munnen war det enda, som märktes hos den ännu unga enkam. Men dessa frampryckningar de lämnade ett bittert drag efter sig — ett drag, som sedermera aldrig utplånades från hennes ansigte.

Hon tog den döde mannen i sina kraftfulla

armar och bar honom in i stugan, där hon lade honom på sängen — den enda som fanns i huset. Sedan gick hon ut och kallade in barnen, hvilka woro spridda här och där kring huset. De woro sex stycken, det äldsta blott nio år gammalt.

„Nu är far död“ — började hon, men mera kom det icke, Den länge återhållna gråten bröt ändtligt ut

Så stod hon då där ensam med sina sex barn och hade ingenting att lefwa af. „Jorden“ kunde hon naturligtwis icke mera behålla, ty hwem skulle nu sköta den, då mannen war död. Stugan, den war dock hennes, ty den hade mannen köpt för sina egna pengar.

Ju mera hon tänkte på det, som förestod henne, desto mörkare tedde det sig. Så länge mannen lefde, hade det wist warit fattigt och knapt också, men riktigt utan bröd hade de dock aldrig warit. Nu däremot skulle det helt säkert bli annorlunda. Det lilla, som de inhämtat från „jorden“ denna höst, hade hon till stor del fått sälja, för att få mannen begrafwad, och det öfriga som återstod skulle knapt räcka några weckor. Ja, hungersnöden stod för

dörren, såvida icke beskedliga människor hjälpte dem

Stackars hennes små barn! Det yngsta låg ännu i waggan, och det äldsta — en gosse — war blott nio år gammalt. Huru skulle de kunna uthärda allt det elände, som wäntade dem! Skulle de icke dö bort, det ena efter det andra — af swält, utan att hon kunde förhindra det

Hon tog det yngsta barnet ur waggan, tygste och smekte det, under det tårarne droppade ned och fuktade dejs bleka, magra kinder.

Det, som enkan wäntat att skulle inträffa, det inträffade äfwen: hungersnöden kom och klapade på hennes dörr. Hennes egna förråd woro snart förtärda, och förtjänsten för det lilla arbete hon erhöll af bönderna i byn förslög raft ingenting. Mången kväll hade hon redan fått gå till hwila med hungrande mage, ty barnens mest trängande behof skulle i främsta rummet tillgodoseas. En stor del af deras under årens lopp sammanstrapade husgerädsfakel hade redan fått wandra som „panter“ för matförnödenheter till bondgårdarna, och det öfriga som återstod skulle naturligtwis snart gå samma väg.

Hon hade alltid förut benämt sådana mödrar „wårn lösa och slarfaktiga“, som oaktadt de woro fattiga, höllo sina barn dåligt klädda och smutsiga Men huru sågo nu hennes barn ut! — Trasiga, magra och utmärglade af den dåliga kosten, liknade de riktiga tiggaringar. — Men huru kunde hon hålla dem annorlunda? När hon lappade deras murfna klädespartor på det ena stället, så gick det genast hål bredwid — och nytt kan ingalunda den gifwa sina barn, som icke ens är i stånd att anskaffa åt dem deras dagliga bröd

En kväll — det war närmare Julen, och kölden war owanligt skarp — wandrade enkan hemåt från byn, dit hon fört litet arbete, som hon haft af en bonde. Hon hade warit borta nästan halfwa dagen, ty hennes stuga låg ganska aflägsen från själfwa byn. Det war därför med en känsla af oro hon wandrade mot hemmet till. Det war, som om någonting i hennes inre sagt, att det icke stod rätt till därhemma, att någonting händt barnen. Hon påstyhndade sina steg, så mycket hennes swaga krafter det tillåto, för att så fort som möjligt nå hemmet och de sina. Snart kunde äfwen stugan skönjas i half-

dunklet, men intet ljus lyfte från det lilla fönstret, utan allt var mörkt . . . Men det kunde icke håller vara annorlunda. Där fanns ju icke en vedsticka inne engång, allra minst något ljus.

Hon lade handen på dörrklinkan, men stannade ett ögonblick och lyfsnade, innan hon inträdde.

Det var tyft därinne som i grafven.

Hon öppnade dörren med klappande hjärta, men kunde till en början icke urskilja någonting i den mörka stugan. Slutligen upptäckte hon dock en klunga barnhufvuden uppe i fången. De hade för köldens skull krupit så nära hvarandra som möjligt.

„Är ni där, mina barn? — frågade hon med darrande stämma.

„Mamma, mamma!“ — ljud en mängd barnröster på en gång, och de små kröpo ur fången och fattade med sina blåfrusna händer i modrens klädning.

„Där vi mat nu, mamma?“ — ljud det åter. — „Vi ä' så hungriga . . .“

„So, jo, ni ska' få, bara ni vänta“, — svarade modren. — „Men först ska' wi försöka få litet eld upp.“

„Sag wet int, hvad Gustu felar“, började

den äldste gossen . . . „Han ligger där i waggan, och int rörs han, och int talar han, fast hvad man gör åt honom . . . Bara han int är död . . .“

Modren gaf till ett utrop. Hon hade i mörkret och på dessa så ögonblick icke observerat, att det minsta barnet icke var bland de andra. Men nu wid gossens tal rusade hon fram till waggan, där hon efter något samlande fick tag i barnet.

Hon tog det i famnen och försökte med sina darrande, frusna fingrar få eld på den lilla talgbanken, som hon erhållit därute byn. Slutligen lyckades det också för henne, och wid dess dunkla sten såg hon att barnet var dött.

De små händerna woro frampaktigt knutna, munnen med de blåa läpparne halföppen, och de stora, bruna ögonen — ett arf efter modren — stodo widöppna och stirrade glasartadt henne till mötes.

Hon lade det döda barnet fackta i waggan tillbaka, och satte den usla talgbanken i mynnigen på en flaska, som stod på bordet. Hennes ansigte war hvitt som snön därute, och det bittra draget kring munnen, som hon haft altsedan mannens död, framträdde tydligare än någonsin . . .

„I morgon måste du, Zanne“, — sade hon, i det hon vände sig till den äldsta gossen, — „gå till byn, till kommunalnämndemannen och begära, att wi få liten hjälp från fattigkassan . . . annars tror jag wi snart dö allihop . . . „Jag skulle gärna gå själf“, — tillade hon, — men jag vågar int lämna er barn allena mer . . .“

„Men jag har inga stöflar“, — påstod gossen.

„Du får ta mina kängor på fötterna, och om du springer duktigt, så håller du dig nog varm“, — genmålde modren. — „Men se här“, — fortsatte hon, — „ha ni litet mat . . . kom nu!“ — och hon utvecklade därwid från ett knyte ett bröd jämte annat smått i matväg, som hon medfört från byn.

Barnen kastade sig med glupande isver öfver den framsatta maten. Det märktes nog, att de ingenting förtärt på hela dagen . . .

Den följande morgonen var Zanne i god tid på fötter för att wandra till kommunalnämndemannen. Modren däremot kunde icke lämna fängsen, ty hon hade blifwit sjuk. Under natten hade hon flera gånger yrat och skrifit så,

att barnen förskräckt krupit ur fängsen på golfwet, där de sedan om morgonen lågo halfnakna och skälpsvande af köld. — Kölden war också denna dag owanligt stark, men icke en wedsticka fans i kojan att göra upp eld med. För att få litet warmare, kröpo barnen nu tillbaka bredwid modren i fängsen, där de gräfsde in sig bland klädespaltorna. Det lilla, som återstod af maten sedan föregående kväll, förtärde barnen äfwen där i fängsen . . . Modren kunde ingenting äta.

Det war redan ganska långt lidet på eftermiddagen, då Zanne anlände hem, efter sitt besök hos kommunalnämndemannen. Men så hade han också haft ett swårt dagswärke, den lille nioåringen. Det hade nämligen börjat jnda och blåsa på dagen, och alla vågar hade tillföljd deraf blifwit nästan ofarbara — isynnerhet för fotgångare. Ja, kanske skulle gossen icke orkat till hemmet tillbaka, såvida icke en bestedlig bonde låtit honom åka ett stycke på sitt hölafs.

„Mor, mor, jag har „hjälp“ — nu får wi mat!“ — ropade han, sedan han wäl hunnit inom dörren. „Se här!“ — och han framdrog derwid från barmen en nedskrynklad och smutsig papperslapp, hwilken han gaf åt modren.

Enkan tog lappen i sina magra händer och öppnade den försigtigt. Hon hade som barn fått lära sig skriva, och hon kunde följaktligen äfwen nu läsa, hwad där med kluddiga, stora bokstäfwer stod på lappen. — Hon läste:

„Veder ödmjåkelligen herr gästgifwaren och kominalordförarn wa så goer å ge tre (3) kappar våg åf fattispannåln åt enkau ram, som å mycki fatiger, intyggar

Högaktningsfullt

Karl Skriwars,

Kominalnåmbiman“

Enkan stirrade en stund på „hjälpen“, som hon fått, däresten slängde hon den på golfwet.

„Swarför gör ni så, mor?“ — frågade Janne, som stått bredwid och sett på, sålänge modren läste.

„Jo, just dershör,“ — swarade modren, — „att den hjälpen, som du hämtade, betyder lika mycket som ingenting . . . Där står, att wi ska' få tre kappar våg från gästgifwaren, men till honom är nära en mils wäg . . . och hwem skulle gå dit sedan! . . . Jag orkar int — och ingalunda du håller . . . Men sade int nämudemannen någonting?“ — frågade hon.

„Jo, han sade“, — swarade gossen gråtande, — „att fattigt folk borde int gista sig och skaffa barn till wården till molest åt socknen.“

„Saså,“ — swarade enkan långsamt och wände bort sina ögon från den gråtande gossen.

Ett swiket hopp är wäl dock det wårsta af alt, och isynnerhet när man hoppas under sådana omständigheter, som här war fallet. Enkan hade icke förut welat anlita fattigwården, ehuru hon nog skulle behöft det. Hon hade också sin stolthet och wille i det längsta med sitt arbete försörja sig och de sina. Och nu då hon, själf sjuk och barnen nära hungersdöden, hade gjort det — tiggat „samhället“ om en liten hjälp, hade man skickat henne en smutsig papperslapp — liksom ett hån.

Febern, som på dagen litet lämnat henne, infann sig nu åter wårre än förut. Hon kastade sig af och an på sitt usla läger och ropade på watten, watten, för att få den brännande törst släckt, som alltid åtföljer den sjukdomen. Ja watten, det kunde hon då nog få, ty om de icke hade annat, så hade de åtminstone en god brunn på gården Hon

drack gång på gång af den iskalla drycken, som Janne hämtade henne, men besynnerligt — ju mera hon drack, desto större blef den brännande törsten. Till slut kunde hon icke mera få några vediga ord öfver de torra, blåaktiga läpparne, utan låg och wändades med hemskt förwirrade anletsdrag och de blodsprängda ögonen onaturligt stora. Andedrägten blef tung och flåsande, och hon försökte nästan med wild häftighet slita kläderna af kroppen

Barnen sutto två i spiseln och tuggade sotkol, det tredje låg på golfwet och gnagade på det, som ännu återstod af den frusna talgdanken sedan föregående kväll, och de två äldsta stodo gråtande wid modrens säng . . . Det sjätte låg dödt och fruset därute i farstun

Så fortfor det hela natten. Mot morgonen inträdde deremot en förändring till det bättre i enkans tillstånd. Talsförmågan insann sig åter, men hon war dock fortfarande så swag att hon icke ens kunde röra på hufvudet.

Barnen hade somnat på samma ställen, där de sutto om kvällen d. w. s. i spiseln och på golfwet. Nu under deras sömn kunde man wärkligen se, hwad hunger och elände kunna åstadkomma på ett barnansigte. De lifnade mera

wältnader, uppstigna ur grafwen, med sina magra, bleka och utmärglade ansigten, sina i trasor inhöljda kroppar, äro människobarn. Och de skola dock en dag, om de få lefwa, liksom deras fader arbeta kroppsarbetarens tunga arbete. Man skall äfwen af dem fordra styrka, ihärdighet och arbetsamhet, oaktadt deras barndom — grunden, underlaget för den följande lifsåldern, warit en enda kedja af swält och lidanden af alla slag

Något senare på dagen, sedan wägarne blifwit litet uppförda, slockades Janne af modren igen ut till byn för att söka hjelp. För sig själf önskade enkan numera ingenting, ty hon wiste, att hennes lefnadstimme snart war slagen, men det war för barnens skull, ty om de icke i dag finge någonting att äta, så skulle de otwiswelaktigt duka under.

Men det war icke till „fominalnämndimannen“, ej heller till någon annan bonde Janne nu slockades, utan det war till ett fattigt torparfolk. Enkan trodde nämligen, att den, som själf är fattig och wet hwad verklig nöd will